
Juraj BATELJA

KANONSKI PROPISI
KATOLIČKE CRKVE
ZA PROGLAŠENJE
BLAŽENIM I SVETIM I
FRA DIDAK BUNTIĆ U
NJIHOVU OGLEDALU

Sveti je Augustin, izričući kako se Isus Krist utjelovljenjem sjedinio sa svakim čovjekom, uskliknuo: “Veseli-mo se, dakle, i dajmo hvalu Bogu: ne samo da smo postali kršćani, već smo postali sam Krist. Razumijete li, braćo? Možete li shvatiti cijenu milosti koju je Bog izlio na nas? Divite se, radujte se: postali smo Krist! Ako je Krist glava, a mi udovi, onda smo potpun čovjek On i mi.”¹

KRIST POZIVA NA SAVRŠENOST I NASLJEDOVANJE

Život svakog kršćanina jest teološko mjesto, susretište Boga i čovjeka, a osobito je život svećenika, redovnika odgovor na Kristov poziv: “Budite savršeni kao što je savršen Otac nebeski” (Mt 5, 48). Taj poziv uključuje i Isusovu riječ: “Učite se od mene!” (Mt 11, 29), koja pak obvezuje na nasljedovanje Krista (Mt 16, 24).² Ne nasljedovanje kao oponašanje Kristovih gesta i opetovanje njegova postupanja (Iv 13, 15), nego iz unutarnjeg poticaja Duha, iz predane ljubavi te ustrajne, dinamične i naporne brige – postajati svjetlo, i propovijedanje. Naime, “u metodi nasljedovanja krije se snaga uvjeravanja, jer djela više uvjeravaju nego riječi. U njoj je i snaga poticanja, to je stimulativno sredstvo, a kada ti pokretači stupe na snagu oživi se i metoda natjecanja, konačno se stvara navika, druga narav. Mora se, dakle, reći da je štovanje svetaca blagodano sredstvo Božje pedagogije, moćno sredstvo spasenja.”³

---

1 SANTI AGOSTINO, *In Iohannis evangelium tractatus*, tr. 21, 8: Nuova Biblioteca Agostiniana, XXIV/1, Città Nuova ed., 2. izd., Roma 1985., 495.-497.

2 Usp. LG, 50.-51.

3 Usp. J. Kunčić, Hagiodulija u privatnom i javnom životu (Hagiodulia in vita privata ac publica), u *Bogoslovska smotra, Štovanje Bogorodice i svetaca u našoj Crkvi danas*, godina XLIV., br. 1., Zagreb, 1974., 7., 8.

Osim toga “kao djeca Božja, mi smo baštinici, baštinici Božji, a subaštinici Kristovi kada doista s njime zajedno trpimo, da se zajedno s njime i proslavimo” (Rim 8, 17). Otuda se opravdano može zaključiti da se jačom povezanošću s Kristom u slavi suposredništvo ne dokida, već povećava. Kao što je Isusov zemaljski život, a osobito smrt sredstvo spasenja i snaga njegova vječnoga zagovornišтва kod Boga (2,9; 9, 24), tako bi i oni koji ‘dopunjuju što nedostaje mukama Kristovim za Tijelo njegovo, za Crkvu’ (Kol 1,24) zaslugom vlastitih patnji, a u povezanosti s Kristom, imali nekog udjela u zagovoru za nas.”⁴

Suodnos s Kristom stavlja nas u suodnos s braćom, osobito proslavljenom, čiji primjer rasta u spoznanju Krista Gospodina želimo nasljedovati. Naime, u nasljedovanju svetaca valjalo bi u prvom redu prodrijeti do njegove cjelovite istine, jer “što se više s te strane uloži truda to će nam biti bliži. Jednostrana retorika i literatura mogu uz tu nerazumnu motivaciju učiniti više štete nego koristi. Sigurno je da su sveci čuđenja vrijedni, ali je isto tako jasno da svaki čudak ne mora biti svetac. Karakteristično je u tom smislu da ljudi prave razliku između dobra čovjeka i sveta čovjeka, kao da onaj koji se smatra svetim ne bi trebao biti u prvom redu dobar. Ali dobar čovjek je samo dobar dok se za sveca traže još neke posebnosti i neki specijaliteti ponašanja. No valjalo bi shvatiti da logos božanske objave ne razara ljudski logos, nego ga uzdiže.”⁵

4 Usp. LG, 49.; A. Kresina, Biblijski korijeni hagiologije i hagiodulije – Fundamenta biblica hagiologiae ac hagioduliae, u *Bogoslovska smotra, Štovanje Bogorodice i svetaca u našoj Crkvi danas*, godina XLIV., br. 1., Zagreb, 1974., 18.

5 “Svetost ne može biti usmjerena prema predmetu što većeg ljudskog čuđenja, prema izvanrednim ponašanjima i efektima koji bi u tom bili sami sebi svrha, nego prema cjelovitom ljudskom liku u smislu ostvarenja Božjega spasiteljskog plana. Svetac je uvijek duševno duboko zdrav čovjek, jer je zdravlje termin za harmoničan odnos svih elemenata i funkcija u tijelu te tako primijenjen na sveca naznačuje onu višu harmoničnost koja proizlazi iz pravog odnosa cijelog čovjeka prema transcenciji, koja ga svojom milošću obuhvaća i iscjeljuje, tj. čini cijelim. I ovdje se vidi da bilo kakvo štovanje svetaca uzvisivanjem njegovih čudesnih djela ili također nasljedovanjem ne mora iz štovatelja još uvijek učiniti doista sveta čovjeka a zapravo ni dobra vjernika. Istina je obrnuto: tek ako se ispravno i iscrpno shvatila poruka evanđelja, moći će se ispravno shvatiti i svetačka veličina”, V. Bajsić, Osjećaj za čudo i čuderno kao sastavni dio štovanja svetaca – Sensus miraculorum ac mirabilium in cultu sanctorum, u *Bogoslovska smotra, Štovanje Bogorodice i svetaca u našoj Crkvi danas*, godina XLIV., br. 1., Zagreb, 1974., 57. Drugi vatikanski sabor je baš to naglasio – da se čašćenjem svetaca slavi “Krist divan u svojim slugama”, koji vjernicima “pružaju zgodne primjere za nasljedovanje”, SC, br. 111.

Kad jedna mjesna Crkva rađa i daje svece iz svoje sredine, onda je to bez sumnje znak i dokaz da je dorasla i dozrela, da se odazvala Kristovu pozivu i da je u njoj kršćanstvo živo i plodno.

Ne zaboravimo da su sveci vidljiv znak susreta čovjeka s Kristom, i to u dinamičkom i komunitarnom smislu riječi. Ta nas činjenica dovodi do pitanja: kako štovati svece da se istakne Kristov misterij u svjetlu postupnog ozbiljenja povijesti spasenja i zahvalničkog razmišljanja Crkve nad tim ozbiljenjima tijekom povijesti?⁶

Sveti Jeronim je činjenicu svetosti promatrao u zbilji svakidašnjeg života. Ona se stječe u radu, učenju (studiju), molitvi, iskorjenjenju mana i stjecanju vrjednota. Obraćajući se Paoli, reče: "U svjedočanstvo vjere ne ubraja se samo prolijevanje krvi nego i [savjesno] vršenje dužnosti svakidašnje je mučeništvo."⁷

Baš je u želji da otajstvo Kristove osobe i života bude sve dublje i za kršćanski život plodonosnije prepoznatljivo u proslavi svetaca, 2. vatikanski sabor napomenuo da to mora očitovati i svetkovanje njihovih blagdana, izričito govoreći: "Da ne bi blagdani svetaca prevladali nad blagdanima u koje se svetkuju otajstva spasenja, neka se više njih ostavi slavljenju pojedine Crkve ili naroda, ili redovničke obitelji; na cijelu Crkvu neka se protegnu samo oni blagdani svetaca koji zaista imaju sveopći značaj."⁸

Poziv na potpuni kršćanski život i savršenu ljubav

Drugi vatikanski sabor je zbilju suživota otajstva Kristove osobe i kršćaninova života suvremenom čovjeku pojasnio i ovim riječima: "Svi su vjernici pozvani i dužni da teže za svetošću i savršenošću."⁹ A Bog je jedini svet i izvor svetosti, jedini koji čini svetima one koji podjeljuju svoj život da bi participirali u njegovu životu, izvršili njegove naume i ušli u životni prostor njegovoga Kraljevstva. Zato u životu onih koji se, iako dionici naše ljudske naravi, savršenije preobrazu u Kristovu sliku (Usp. 2 Kor 3, 18), Bog živo očituje svoju prisutnost i svoje lice. U njima nam on govori i daje nam znak svoga kraljevstva, prema kojemu nas snažno privlači to što imamo pred sobom to-

---

6 Usp. LG, 51.

7 Ep 108, XXXI, 1; Eitaphium sanctae Paulae, XIV, 2.

8 SC, br. 111.

9 LG, 42.

liko mnoštvo svjedoka (Hebr 12, 1) i takvu potvrdu istine evanđelja.¹⁰

Crkva časti svete kao primjere i kao zagovornike. Zagovornici su po svome slavnom sjedinjenju s Kristom i po svojem sjedinjenju s Crkvom. Njihov zagovor ne umanjuje posredništvo Isusa Krista, koji ostaje jedini Posrednik između Boga i ljudi: oni su s nama, a ne između nas i Boga.¹¹

Brojne kanonizacije i beatifikacije znak su uvijek žive svetosti članova putujuće Crkve, ali istodobno i odgovor na želju zajednice vjernika u traženju prihvatljivih uzora prijateljstva s Bogom, nasljedovanja Krista i poučljivosti Duhu. Zbog toga u pastoralnoj animaciji Crkve "mora se voditi računa o antropološkim vrijednostima čašćenja svetih, uzdižući čežnje i nastojanja pučke pobožnosti i usmjeravati pobožnost vjernika tako da bi evanđeoski primjer, izvorno kršćanski, svetaca i moć njihova zagovora, bili pravedno protumačeni i dali snagu duhovnom životu svih u svakidanjem nasljedovanju Isusa Krista."¹²

FRA DIDAK BUNTIĆ PRED IZAZOVIMA "GLASA SVETOSTI"

Zastajemo pred okristovljenim čovjekom, čija je "osoba već prešla legendu u priprostom puku."¹³ Riječ je o "fra Didaku Buntiću,¹⁴ rođenom 9. listopada 1871. u selu Paoči (Hercegovina) od oca Mije i majke Matije rođ. Stojić.¹⁵

Osnovnu školu pohađao je i završio u Gradničima godine 1883.¹⁶ Franjo je primljen u listopadu 1883. u Fra-

10 Usp. LG, 50.

11 Usp. nav. mj.

12 P. Llabrés, *Il culto ai santi*, U: Borobio D. (pripremio) *La celebrazione nella chiesa*, sv. 3., Ritmi e tempi della celebrazione, Editrice Elle Di Ci, Leumann (Torino), 1994., 286.

13 D. Ćorić, *Fra Didak Buntić – dobrotvor Hercegovine* (dalje: Ćorić), u: *Fra Didak Buntić – Spomenica o 60. obljetnici*, Zagreb–Mostar, 1978., 10.

14 Ime Didak je rijetko ime i zvuči pomalo neobično jer nas po zvuku podsjeća na opću imenicu did (djed). To je zavaralo i dr. I. Kršnjavoga, jer je na putu prema Širokom Brijegu mislio da će tamo naći nekog starca-redovnika koji gradi crkvu. Značenje imena isto je koje ima i španjolsko ime Diego. Mi smo ga preuzeli iz srednjovjekovne latinštine, u kojoj je ime Diego postalo Didacus. Odbacili smo nastavak –us i tako dobili ime Didak.

15 Sutradan, 10. listopada, krstio ga je u župnoj crkvi u Gradničima fra Franjo Dobretić i dao mu ime Franjo. Prve godine djetinjstva i mladosti proveo je u siromašnoj kući svojih roditelja.

16 Arhiv osnovne škole u Gradničima, Glavni imenik školske mladeži: počevši od 1. listopada 1881. pod br. 75. upisan je Buntić Franjo Mijin iz Paoče k. br. 21.; usp. Nikić, A., *Život i rad fra Didaka Buntića* (dalje: Nikić), u: *Fra Didak Buntić – Spomenica o 60. obljetnici*, 37.

njevačko sjemenište u Širokom Brijegu.¹⁷ Dana 18. veljače 1888. stupio je u franjevački red i ponio ime fra Didak.¹⁸

Svih šest godina svoga studija fra Didak je završio u isusovačkom kolegiju "Cannisianum" u Innsbrucku. Tu je on položio i svečane zavjete 22. veljače 1892.¹⁹

Za svećenika je zaređen 29. srpnja 1894.²⁰ Bio je profesor vjeronauka i hrvatskoga jezika, a uza svećeničke dužnosti bio je i odgojitelj mladeži.²¹ Vršio je službu kapelana u rodnoj župi Gradnići, ali je nakon par mjeseci vraćen u profesorsku službu.²²

Fra Didak je izabran za direktora franjevačke gimnazije u Širokom Brijegu 4. svibnja 1911., a za provincijala 27. svibnja 1919.²³

Umro je 3. veljače 1922. u Čitluku, u 51. godini života, 34. redovništva, 28. svećenstva i pokopan je 5. veljače 1922. u posebnom grobu na groblju Podatvor u Čitluku.²⁴

Osobne značajke

Fra Didak se odlikovao impresivnim značajkama promišljanja i postupanja:

a. Bio je "navjestitelj i čuvar katoličke vjere u multi-konfesionalnoj sredini", gdje bi otpad od katoličke vjere

17 Usp. Nikić, 38.

18 Usp. Arhiv P., *Acta Capitularia*, sv. 2, 57, br. 14 i 15; Imenik Hercegovačkih franjevaca od god. 1703., 29, br. 253. Najprije, 4. veljače 1888., poslan je biskupu fra Paškalu Buconjiću izvještaj o vladanju pripravnika za novicijat, a zatim, 5. veljače iste godine, delegiran je fra Martin Mikulić, gvardijan na Humcu, da ih obuče.; usp. Nikić, 38.

19 *Isto*, *Spisi Provincije*, sv. 2, f. 4; sv. 28, f. 221 r.; *Imenik*. – Godine 1892. fra Didak je pohađao "veliku dogmatiku". Preko praznika god 1893. bio je u Trentu, o čemu je provincijalat obavijestio franjevce u Trentu: *Acta*, 204, br. 57 – *obedijencija*.; usp. Nikić, 38.; M. Šakota, *Fra Didak Buntić prosvjetitelj hercegovačkoga puka* (dalje: Šakota), Mostar, 2008., 13.-15.

20 *Arhiv P.*, *Tabula 1895*. Nakon ređenja fra Didak Buntić i fra Mirko Matijević otišli su u Široki Brijeg "dok se pouče u ceremonijam Misnim", *Acta*, 224, br. 104.; usp. Nikić, 38.

21 Usp. Dugo godina bio je u isto vrijeme i knjižničar, kao što se vidi iz odgovarajućih *Tabula*. Za predmete što ih je predavao vidi Arhiv P., *Notes fra Duje Ostojića*, f. 124r-125r.; usp. Nikić, 39.

22 Usp. *Spisi Provincije*, sv. 16, f. 96r-97r.; usp. Nikić, 39.

23 *Arhiv P.*, *Spisi Provincije*, sv. 52, f. 314r-315r: "...Njegova srdačnost", piše Oton Knezović, "i intimnost s mladeži najbolje se vidi iz njegovih pisama, koja je slao u svijet. Nije onda čudo, da ga je omladina zanosno voljela i bila spremna na najteže žrtve za dobro vjere i domovine; nije čudo da je gorko proplakala na glas smrti ljubljenog oca.", O. Knezović, *Život i rad fra Didaka Buntića*, 26. To dokazuje i pismo fra Vojislava Mikulića (Paderborn, 12. II. 1922.), koje započinje riječima: "O kolikom te ljubavlju ljubljamo! Isto onolikom, kolikom si Ti nas ljubio, i od te ne može biti veća", *Arhiv P.*, *Spisi Provincije*, sv. 58, f. 102r.; usp. Nikić, 40.

24 Usp. Nikić, 40. i 44.

značio i kraj narodne samobitnosti. Osobit prinos u tom smislu jest uspostava gimnazije u Širokom Brijegu.²⁵

b. Bijaše graditelj crkve – svetišta u Širokom Brijegu. U taj je pothvat unio svoju vjeru, katolički ponos i pobožnost prema Majci Božjoj. Naime, on je “svaki je važniji kamen pregledao, da li je zdrav, da je dobro izmjeren... Gotovo nije nikakav značajniji kamen stavljen a da on nije prisustvovao.”²⁶

c. Kad se tijekom 1. svjetskoga rata Hercegovina pretvarala u živu kosturnicu, a vlada nije imala ni srca ni žita, pa su osobito djeca umirala od gladi, on je katastrofičnu pojavu pobijedio srcem i ljubavlju, a ta je pobjeda najsnažnije predočena samim njegovim riječima: “Oni moraju živjeti!”²⁷ U požurnom i učinkovitom djelovanju razmijenio je i poneko žustrije pismo, kako s predstavnicima svjetovnih vlasti tako i crkvenih.

d. Uz dizao je narod u kulturnom, prosvjetnom i gospodarskom smislu, i to nesebičnim radom.²⁸

e. Kao provincijal neumorno je radio na izgradnji Provincije, posebno na izgradnji njezinih znanstvenih ustanova, a gotovo sve studente bogoslovije iz Provincije slao je na sveučilišta zapadnoeuropskih zemalja da se pripremaju za profesore.²⁹

f. Da bi omogućio školovanje što većem broju siromašnih hercegovačkih đaka koji se nisu mogli upisati u gimnaziju u Širokom Brijegu zbog nedostatka prostora, fra Didak Buntić osnovao je i otvorio u Zagrebu konvikt za te đake. Pri tom osnivanju on je najprije mislio na konvikt za pedesetak hercegovačkih đaka i desetak najsiromašnijih studenata – akademičara. Vjerovao je da će im Zagreb,

25 Usp. Ćorić, 14.-15.; Šakota, 16.-37.

26 A. Nikić, Prosvjetni rad fra Didaka Buntića (dalje: Nikić, *Prosvjetni rad*), u: *Fra Didak Buntić: “Spomenica o 60. obljetnici spasavanja gladne djece iz Hercegovine”*, 82.-83.; Šakota, 38.-222.

27 I. Bagarić, Spasitelj sirotinje, u: *Fra Didak Buntić: “Spomenica o 60. obljetnici spasavanja gladne djece iz Hercegovine”*, 86. “Duša čitavog pokreta spasavanja izgladnjelih, energija što je pokrenula Hercegovinu, Slavoniju i vlakove od Mostara do Broda bio je fra Didak. I tako u drugoj polovici 1917. i prvoj polovici 1918. vlakovi spasa putuju iz Hercegovine, zemlje glada i očaja – Slavonija postaje obećana zemlja.”, Isto, 87.

28 Nikić, 40.

29 Promatrajući viziju budućeg rada tih studenata, fra Didak je govorio: “Ja sam upravo ponosan i sretan kad si predstavim kad će toliko vrsnih, plemenitih, odgojenih, učenih, kreposnih mladića i nesebičnih radnika zaći u svoj narod te ga buditi na novi jošte neviđeni život. Vi ste život i put, so i začim, svjetlo i ogrijanje, Vi ste uzdanje našega naroda (...) Želim vam, moja mlada braćo, da ostanete vječno neuvelo i lijepo cvijeće Gospodinu Bogu svojem na preugodni miris. Gospodin neka bude baština Vaša, odabrali ste bolji dio (Marijin), koga Vam nitko oduzeti neće.” Usp. Raspudić, G., “*Fra Didak Buntić*”, *Hrvatski kalendar*, 26/1969., 120., Nikić, 42.

“središte hrvatskog narodnog života, širom otvoriti vrata svoje bogate kulturne i nacionalne baštine te ih zaštititi od svega što je pogubno u svijetu poratnih poroka, koji su ubijali i duh i srce.”³⁰

Juraj BATELJA
**Kanonski propisi
Katoličke crkve
za proglašenje
blaženim i svetim i
fra Didak Buntić u
njihovu ogledalu**

Psihološki motivi fra Didakova djelovanja

Pozornosti su vrijedni i psihološki motivi fra Didakova djelovanja. Premda je bilo razdoblja kad se činilo da bi žustrinu naravi i nastupa valjalo izvana “izglancati”, on nije prikrivao slabosti svoje, ali je znao pokriti tuđe.³¹ Naime:

a. Bio je otvoren i pristupačan, duh koji je želio sve upoznati, primiti i prosuditi, saznati što je ono što razne narode spaja i razdvaja i što svaki kao svoje vlastito dobro daje zajedničkoj kulturi svijeta.³²

b. Privlačno je na njegovu liku otkriti sućutnost za potrebe bližnjih. Nije krio bijes, ali ni jezu nad “prizorima bijede i gladi u Hercegovini”.³³

c. Mnoge je izazove u javnom životu solidarno s narodom, osobito ugnjetavanje i progon hrvatskoga i katoličkog življa, podnosio mirno i strpljivo ne zato što bi, kako se veli – bili mrtvi, nego zato što su on i narod bili lojalni i mirni državljani te nisu htjeli praviti neprilika upravi, već nadajući se u pravednost njezinu, mislili su da će već jednom i na njih red doći, “da će nas sunce ogrijati.”³⁴

d. Kao pobornik pedagogije ljubavi i blagosti bio je protiv kažnjavanja, pogotovo tjelesnog.³⁵

30 A. Nikić, Prosvjetni rad fra Didaka Buntića (dalje: Nikić, *Prosvjetni rad*) u: *Fra Didak Buntić: “Spomenica o 60. obljetnici spasavanja gladne djece iz Hercegovine”*, 82.-83.

31 “Sa svom ljubavlju i zalaganjem pravio je fra Didak započetu crkvu. Svaki je važniji kamen pregledao, da li je zdrav, da je dobro izmjeren... Gotovo nije nikakav glavniji kamen stavljen a da on nije prisustvovao... Kadgod bi planuo kao vatra kad bi vidio da je što u neredu; svi su ga se radnici bojali i poštivali ga.”, Nikić, A., Širokobriješka crkva – pjesma od kamena, u: *Fra Didak Buntić: “Spomenica o 60. obljetnici spasavanja gladne djece iz Hercegovine”*, 61.

32 D. Ćorić, Fra Didak Buntić – dobrotvor Hercegovine, u: *Fra Didak Buntić – Spomenica o 60. obljetnici*, 13.

33 Usp. J. Bubalo, Hercegovina u doba fra Didaka Buntića (povijesni okviri), u: *Fra Didak Buntić – Spomenica o 60. obljetnici*, 33.

34 Usp. Nikić, 41.

35 Upravo uoči fra Didakova izbora za provincijala izbio je sukob između njega i prefekta sjemeništara. Prefekt je, naime, bio kaznio neke sjemeništare oduzimanjem kruha za večeru. Đaci su se obratili direktoru, fra Didaku. Ovaj je naredio da se đacima dadne kruh za večeru. Prefekt ga je tužio vizitatoru da ga ometa u odgajanju mladeži. A on je vizitatoru dosta oštro

e. Posebne značajke fra Didakova karaktera bile su samopožrtvovnost, nesebičnost, velika neustrašivost i ustrajnost. Suvremenici o tome posvjedočiše sljedeće: “Što su bile veće poteškoće, koje su stajale na putu izvršenju njegova plana, tim je jači bivao njegov duh, da ih svlada, time njegova snaga željnija rada.”³⁶

Posjedovao je ljudske osobine velikoga čovjeka

Premda je ponikao u siromašnoj obitelji, fra Didak je umnožio talente uma, duha i fizičkih sposobnosti.

a. Sve je škole završavao odličnim uspjehom.³⁷

b. Odlučan u nakani iskorjenjivanja nepismenosti u narodu, fra Didak je godine 1910. otpočeo u Hercegovini prosvjetnu revoluciju koja će poslije prijeći njezine granice.³⁸

c. Kad su stradanja dosegla vrhunac god. 1917., fra Didak je organizirao preseljenje hercegovačke djece i čitavih obitelji u Slavoniju i Srijem, da ih spasi od očite smrti. Taj golem posao završit će pred sam svršetak rata, god. 1918. Tada je dobio općepoznat naziv ‘otac sirotinje’.³⁹

d. Od njegove smrti (3. II. 1922.) do svršetka rata 1945. napisan je pozamašan broj članaka i prikaza u kojima se uznose njegova djela i opisuju pojedina razdoblja njegova života i rada.⁴⁰

“Fama sanctitatis”

Vijest o smrti fra Didaka Buntića proširila se brzinom munje po svoj Hercegovini i Hrvatskoj. Hercegovcima je teško bilo shvatiti da je umro njihov vođa, branitelj, otac i učitelj, dobrotvor.⁴¹

---

odgovorio: Hrane je malo. Oduzeti kruh znači isto što i mučiti gladom. “Dok sam ja direktorom, to neće biti...” U tužbi prefektovoj izričito se kaže da đaci “imaju fra Didaka kao branitelja u svim svojim izgredima”. Usp. *Arhiv Prov.* 52, fol. 219.; R. Šilić, Fra Didak – provincijal (27. 5. 1919. – 3. 2. 1922.), u: *Fra Didak Buntić: “Spomenica o 60. obljetnici spasavanja gladne djece iz Hercegovine”*, 96.

36 R. I. P. *Korrespondenzblatt, Innsbruck, 1922*, Naši dragi pokojnici † Fra Didak Buntić. O. Fr. M., u: *Fra Didak Buntić: “Spomenica o 60. obljetnici spasavanja gladne djece iz Hercegovine”*, 132.

37 Usp. Ćorić, 12.

38 Usp. Nikić, 41.

39 Isto, 42.

40 Ćorić, 9.

41 Nikić, 44.

Naime, “njegovo ime je narod koji ga je poznavao, s poštovanjem i zahvalnošću izgovarao, čuvajući u svijesti dobročinstvo kojim ga je opremio u vjeri, prosvjeti, dobrotvornosti i gospodarskom napretku”.

Bio je pokopan u franjevačkom habitu i običnom drvenom sanduku bez ikakva nakita. U rukama je držao krunicu, a oko vrata mu bila prebačena štola. Na licu mu je odsijevala blagost, ali ujedno i odlučnost koja ga je resila za cijeloga života.⁴²

Brojni se narod tiskao oko njegova odra. Ljubili su njegovo mrtvo tijelo ne prestajući plakati. Dva dana kasnije (5. veljače) sakupilo se oko deset tisuća ljudi na sprovod iz svih krajeva zemlje. Došli su ne samo katolici nego i brojni muslimani da mu iskažu posljednju počast i zahvalnost. Između mnogih govornika, nad otvorenim grobom se od njega oprostio veoma dirljivim govorom musliman, profesor Salih Ef. Baljić, poslanik u beogradskom parlamentu, u ime muslimana kojima je pok. fra Didak Buntić bio velik prijatelj i zaštitnik.

Sudionik sprovodnih svečanosti, gledajući prizor poštovanja i zahvalnosti naroda zaključio je: “Ako je tada preko 20 vijenaca položeno na njegov grob, ako su bezbrojni brzoglavci saučesnici iz cijele zemlje poslani Redu, i ako su sve novine srpske i hrvatske, katoličke i liberalne posvetile njegovoj uspomeni velike napise, onda je to najbolji znak, da je Buntić bio veliki, zaslužni i opće omljubljeni dobročinitelj svoga naroda.”⁴³

A kad su njegovo tijelo spuštali u grob, “opet se mnoštvo naroda zatalasalo, jer je svatko htio da dođe do groba, i opet jecanje i opet: ‘Smiluj nam se Gospodine!’ I opet: ‘Vječna slava i vječna uspomena dragom fra Didaku’, otkidala se od srca prisutnih kao i svih njegovih dužnika i štovatelja.”⁴⁴

Franjevačka provincija u Hercegovini primila je tih dana velik broj brzoglava sućuti od prijatelja, štovatelja i suradnika pok. fra Didaka koji nisu mogli doći na sprovod. A brojni časopisi, revije i novine na prvim stranicama donosili su tužne vijesti o Didakovoj smrti i izvještaje o njegovu sprovodu. Svugdje se izražavala žalost zbog pre-rane smrti tog velikog čovjeka, kršćanina, franjevca i svećenika Katoličke crkve, koji je sav svoj život žrtvovao za

42 “Smrt i pogreb fra Didaka Buntića”, *Narodna sloboda*, 4/1922., br. 6 od 9. veljače, 2.; usp. Nikić, 44.

43 Usp. *R. I. P. Korrespondenzblatt, Innsbruck, 1922*, Naši dragi pokojnici † Fra Didak Buntić. O. Fr. M., u: *Fra Didak Buntić: “Spomenica o 60. obljetnici spasavanja gladne djece iz Hercegovine”*, 133.

44 Nikić, 44.

narod, vjeru i evanđeoske ideale po uzoru na sv. Franju iz Asiza.⁴⁵

Zahvalan narod i fra Didakova subraća odlučila su mu podići spomenik u Čitluku i spomen-konvikt u Širokom Brijegu.⁴⁶ U *Narodnoj slobodi* oglašivano je i jedno i drugo.⁴⁷ Prikupljani su prilozima na raznim stranama.⁴⁸ Bogoslovi u isusovačkom kolegiju u Innsbrucku, gdje je fra Didak studirao, planirali su napisati i izdati njemu "*in perpetuam memoriam* jednu spomen-knjigu",⁴⁹ jer "pokojni fra Didak gotovo u cijelom svijetu vrijedi kao veliki historijski čovjek".⁵⁰

Fra Leon Petrović je, prateći ta nastojanja oko podizanja spomenika fra Didaku, zabilježio u svojoj kronici događaja usklik: "Dao Bog, čim prije!"⁵¹ U Mostaru je 21. veljače 1922. osnovan i odbor za podizanje nadgrobnog spomenika fra Didaku Buntiću. Prvi predsjednik odbora bio je bivši provincijal, fra Ambro Miletić.⁵² Ali sve je to ostalo neostvareno. U novim prilikama i drugim uvjetima života duhovi se gube u besplodnim raspravama i o najvećim ljudskim vrednotama.⁵³

Dana 7. rujna 1934. starješinstvo Provincije odlučilo je kosti pokojnog fra Didaka Buntića prenijeti u Široki Brijeg i pokopati ih u crkvi koju je on izgradio.⁵⁴ Ta je odluka izvršena tek 22. lipnja 1938. Toga dana skupina medicinskih i crkvenih stručnjaka, uz nazočnost vjernika, otvorila je fra Didakov grob i iz njega izvadila još dobro sačuvan kovčeg u kojemu je pokopano tijelo. U toj skupini nalazio se i dr. fra Bonifacije Rupčić, profesor morala i crkvenog prava. U njegovu izvješću o prijenosu fra Didakovih posmrtnih ostataka stoji i sljedeće: "Kad smo izvadili kovčeg iz groba i otvorili ga, svi smo vidjeli fra Didakovo tijelo čitavo. Začudili smo se. Izgledao je kao živ. Ja sam

45 "Plakali su i jecali njegovi Hercegovci uz šapat molitava. Između brojnih govora ljudi se još i danas sjećaju onog što je izrekao prof. Salih ef. Baljić. U ime franjevačke provincije od fra Didaka se oprostio dr. fra. Dominik Mandić.", Nikić, 44.

46 Usp. *Arhiv P., Kronika fra Leona Petrovića*, sv. 3, 96r., Nikić, 44.

47 Usp. *Narodna sloboda*, 4/1922., od br. 7 nadalje. U Arhivu Provincije čuva se i posebna knjiga u kojoj su upisana imena dobročinitelja za fra Didakov spomen-konvikt.

48 *Arhiv P., Knjiga zapisanih dobrovoljaca.*; usp. Nikić, 44.

49 Isto, *Spisi Provincije*, sv. 60., f. 8r., Nikić, 44.-45.

50 Isto, f. 31r.

51 Isto, *Kronika fra Leona Petrovića*, sv. 3, f. 96r.

52 "Glavni odbor u Mostaru za nadgrobni spomenik Fra Didaku Buntiću u Brotnju", *Narodna sloboda*, 4/1922., br. 8, 1.; usp. Nikić, 45.

53 Usp. Nikić, 45.

54 *Arhiv P., Acta Capitularia*, sv. 4, 353 (usp. i 339).

prvi uzeo tijelo fra Didakovo. Prenijeli smo njegovo tijelo i stavili ga u novi sanduk od pocinčanog lima. Zaletovali ga i prenijeli u Mostar. Ne mora to biti čudo, ali je tako bilo. I tog časa oni koji fra Didaka nisu nikada u životu vidjeli, ponijeli su s čitlučkog groblja u svojim dušama njegovu sliku.”⁵⁵

Očevici tvrde da je fra Didak bio “velik” dok je bio živ, ali se pokazao velik i poslije smrti. Jer jedino fra Didakovo ime i velika ljubav hercegovačkog puka prema njemu mogla je prirediti “veliku i lijepu svečanost kao što je bila 9. listopada 1938. prigodom prijenosa njegovih smrtnih ostataka iz Mostara na Široki Brijeg”.⁵⁶

Nakon svečanih zadušnica u prisutnosti mnoštva vjernika u franjevačkoj crkvi u Mostaru izrečena je još jedna zahvala fra Didaku Buntiću. Nakon toga kolona od 25 automobila i 26 vijenaca raznih društava krenula je prema Širokom Brijegu, gdje ju je pred Lišticom dočekalo mnoštvo svijeta, s četom konjanika. Na mostu usred mjesta postavljen je veličanstven slavluk s natpisom: “Slava fra Didaku!” U crkvi u Širokom Brijegu nakon mnogih govora i molitava posmrtni ostaci fra Didaka Buntića spuštjeni su u grob, gdje i danas počivaju.⁵⁷

U rujnu 1972. postavljena je spomen-ploča nad njegovim grobom, s natpisom: “Fra Didak Buntić 1871-1922.” A prigodom otkrivanja te spomen-ploče provincijal, fra Rufin Šilić, rekao je i ovo: “Ni nakita, ni uresa, ni opisa. Za fra Didaka dosta. I tko bude znao tko je fra Didak, bit će mu dosta. Tko ne bude znao tko je fra Didak, da napišemo debele knjige, bit će mu malo.”⁵⁸

55 Usp. A. Nikić, “Divna li čovjeka”, *Kršni zavičaj*, 1971., br. 3, 15. Drugi bi narodi u tome vidjeli nešto posebno, možda bi o tome upoznali i cijeli svijet, a naša nesigurnost kao da nam nije dopustila ni da se nad tom činjenicom zaustavimo i počnemo o njoj razmišljati. Možda će se početi o tome razmišljati bar prekosutra, ako ne i sutra! Nikić, 45.

56 Usp. “Zadnje trijumfalno putovanje blagopokojnog fra Didaka Buntića iz Mostara na Široki Brijeg”, *Kršćanska obitelj*, 21/1938., 347. nekoliko stranica prije (str. 336-339) napisano je i ovo: “Vidio sam bezbroj proslava i povorka veselih i žalosnih, ali današnjoj ja ne nadoh ravne. Dobro je rekao jedan od današnjih govornika iz Dalmacije, da mu se je čisto pamet prevrнула gledajući ovaj veličanstveni prizor u Hercegovini, jer nije znao tajnu, da čovjek nakon petnaest godina iza smrti može da zatalasa na ovaj način srcima ljudi.”

57 Nikić, 45.

58 P. Lemešev, “Otkrivena spomen-ploča fra Didaku Buntiću”, *Naša ognjišta*, 2/1972., br. 6, 14. Nekoliko mjeseci poslije otkrivena još jedna spomen-ploča u fra Didakovo rodnoj župi, Gradničima, usp. C. D., Otkrivena još jedna spomen-ploča Didaku Buntiću, *Kršni zavičaj*, 1973, br. 6, 74., Nikić, 46.

Brojna očitovanja o duhovnoj veličini fra Didaka Buntića te pojedinačna neslaganja njegove subraće s fra Didakovim razmišljanjem i djelovanjem, zatim njegova sporenja s javnom i crkvenom vlašću glede potrebnog jedinstva i prosperiteta hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini, mogu dovesti do zaključka da je on, kao u kontekstu pojedinih "shvaćanja i činjenica, kao svećenik i redovnik, bio kontroverzna ličnost". Naime, "oni koji su istim aršinom mjerili uzlove na redovničkom pojasu kao i zavjete koje ti uzlovi simboliziraju, nisu bili nimalo zadovoljni s fra Didakovim redovništvom, pa ni svećeništvom. Međutim fra Didak je intuicijom, recimo slobodno, genija i u jasnoći Evanđelja osjećao da su sve stvari i ljudske uredbe date za čovjeka, da mu budu pomoć i stuba uspona. Zato je znao i imao snage ne biti ničemu rob."⁵⁹

Čak je bilo i među njegovom redovničkom subraćom onih koji su mu ozbiljno zamjerali što je nosio šešir i cipele, jer to se ne slaže s duhom sv. Franje. Pa ipak, on je prosudio da će svoje ljudske i društvene dužnosti tako bolje vršiti, stoga se nije na takve prigovore ni obazirao. "On je", prema tvrdnji očevidaca, "bio toliko širok i velik da je bestemeljne zamjerke primao s dobroćudnom ironijom i zdravim smiješkom."⁶⁰

Pa ipak! Rastao je "do punine uzrasta" (usp. 2 Sol 1,11). Posvjedočio nam je to kad je pred svom braćom iznio nakane svoga srca i spremnost da u svemu promiče slavu Božju. Reče: "*Obećajem pred Bogom i svima vama da ću u radu pred očima imati jedino ono što će promicati slavu Božju, dobro Provincije, dobro braće i kršćanskog puka koji je povjeren našoj braći ... Imate dakle slugu i ministra koji se može sa svakim sažaliti, tko zna cijeliti zasluge, prekršaje kazniti. Ovo je moja čvrsta odluka u obavljanju službe. Pomozite nas vašim radom, nastojanjem, savjetima*".⁶¹

Bio je prijatelj mladih. Pred njima je njegova riječ dobivala posebne tonove. Govorio im je iz vlastitog životnog iskustva: "Ja sam ponosan i sretan, kad si predstavim ono doba, kad će toliko vrsnih, plemenitih, odgojenih, učenih i kreposnih mladića i nesebičnih radnika zaći u svoj narod te ga buditi na novi još neviđeni život. Vi ste život i put, sol i začim, svijetlo i ogrijanje, vi ste uzdanje naše i našega naroda."⁶²

---

59 S. Vasilj, Svećenički lik fra Didaka Buntića (dalje: Vasilj), u: *Fra Didak Buntić: Spomenica o 60. obljetnici spasavanja gladne djece iz Hercegovine*, str. 48.

60 Vasilj, 48.

61 Isto, 48.-49.

62 *Govor đacima, iz Života i rada fra Didaka Buntića fra Otona Knezovića*, Vasilj, 51.

Zato je među mladim kandidatima za redovnički život htio biti ne samo sijač lako raspadljivog idealizma nego im je predočivao život u pravom svjetlu: "Jeste li svjesni svoga koraka? Ostaviti sve svoje, domalo zaniijekati i samog sebe te Bogu služiti u čistoći, posluhu i siromaštvu, to je velika stvar, to je žrtva klanica i junačko djelo."⁶³

Nije on, dakle, bio "horizontalac", već jedan od onih koji su horizontalu vremenitosti znali savršeno spojiti s vertikalom vječnosti i mudro ih uskladiti. On je bio čovjek vjere i neslomljiva optimizma. Njegov nas suvremenik uvjerava da je fra Didak "svoju vjeru, uza svu golemu zauzetost, svaki dan hranio intenzivnim čitanjem Svetoga pisma. Čitao ga je i meditirao kao izvrstan klasičar na grčkome jeziku. Svetoga Pavla znao je gotovo napamet. Duh i misao Pavlova očito su oblikovali njegov duh", a "veličanstveno je slavio misu" i molio časoslov".⁶⁴

On je izvrsno pronicao kako je svećenikov ugled velika pomoć u njegovoj svakodnevnoj djelatnosti, ali je isto tako osjećao da je dobar glas i pravi ugled nemoguće sačuvati bez solidna života. Ohrabrio je svoju subraču ovim riječima: "Sjetimo se, braćo, i imajmo uvijek *pred očima, da smo duhovni stalež, da smo duhovnici: pa zašto da se takvim nazivamo ako nemamo unutaršnjeg života – lucus non lucendo*. Koju funkciju može s uspjehom vršiti takav jedan isprazni i bez ikakva unutaršnjeg života svećenik-redovnik: zar funkciju učitelja, pastira, suca, liječnika spavši na jedno prosto klepetalo? Zar je duhovni leš u stanju na život probuditi, zagrijati, ohrabriti i okrijepiti ikoga? – Ne! On je jedino kadar da ga okuži, zarazi, usmrti!"⁶⁵

Noseći u sebi evanđelje, fra Didak je u sebi nosio i njegovu elastičnost, koja kaže da se "nova zakrpa ne prišiva na staro sukno" (usp. Mt 9, 16; Mk 2, 21). Naime, po sudu njegova subrata, "sebičnost i lijenost u svim društvima najviše rađaju raznim sklerozama i okaminama. U Crkvi više i opasnije nego u drugim društvima, jer se tu ljudski elementi i ljudske mudrosti lako 'srastu' i podmetnu pod Božje i objavljene, te se onda sa svom gorljivošću brane kao nepovredive i neizmjenjive". A tu onda imamo na djelu fanatizam najgore i najodbojnije vrste. Fra Didak je bio previše živ i snažan da bi se dao 'hvatati' u ovakve konce. Poznat je njegov istup na generalnom kapitolu u Asizu da se skinu zabrana s jedne stvari s koje ju je život već davno bio skinuo, a to je nošenje novca na put. Iako su svi prisutni provincijali bili došli na kapitul s novcem,

63 Iz istog govora đacima, usp. Isto, 51.

64 Isto, 49.

65 Okružnica za Mali Uskrs 1921., Vasilj, 50.

nisu mu dali da svoje mišljenje do kraja izreče. Bio je to odraz jednoga mentaliteta koji je s istim "počitanjem" gledao formu i materiju naše odjeće kao na formu i materiju sakramenta. On je jasno uviđao i predviđao da su novi oblici crkvenog i redovničkog života zahtjev vremena pa im se nije protivio.

A upravo je to bit svih ukrućivačkih tendencija u svim društvima, osobito u Crkvi: "*zadržati zauvijek isti način rada i života*".⁶⁶

Iako je ostao duboko urezan u dušu naroda, bilo je razdoblja i po "trideset godina kako se o njemu nije gotovo ništa pisalo".⁶⁷ Možemo to nazvati "peccatum mortale" onih koji su to morali učiniti, suvremenici njegovi i suradnici. Baš to dugo vremensko razdoblje šutnje, bez uključivanja fra Didakove osobe u javni život i bez jasno artikuliranoga "glasa svetosti" trebalo bi potanko obrazložiti i pojasniti prije nego što se uopće krene u postupak njegova proglašenja blaženim i svetim.

Razumljivo je, i fra Didak je doživljavao svoje unutarnje procjepe. Jedan njegov subrat u redovništvu o tome je prozborio sljedećim riječima: "Ljudi su uvijek i svugdje ljudi: oni nas nužno razočaravaju, jer su uvijek manji od naših idealizacija u kojima smo ih željeli gledati. Zato s vremenom postajemo oprezniji i prema prijateljima i prema neprijateljima. Borbenost i optimizam sve više ustupaju mjesto umornosti, pa i sumnji. Međutim, fra Didak je bio nesalomljiv. Morao je vršiti prestrojavanja i u nekim idejama i u nekim planovima, pa i s ljudima, ali je uvijek ostao optimist: vedro oko i vedro srce. A to je bilo ono što je mlade neobično izazivalo, privlačilo i oduševljavao."⁶⁸

Oni što iskusiše fra Didakovu dobrotu, zvali su ga "Mili naš dobrotvor!"⁶⁹ A hvalili su ga i komunisti! Među njima i Nikola Zeljko, rođen u Lištici. Bijaše fra Didakov đak, zanesen idejama socijalizma, pa je po uputi organizacije pobjegao 1926. u Rusiju. Prvi put se javio svom školskom kolegi, dr. Luji Naletiliću, nakon svršetka Drugog svjetskog rata i taj je "prekaljeni komunist i nekadašnji suradnik fra Didakov", posvjedočio da je fra Didak "naš veliki i zaslužan sin koji može svakomu poslužiti kao uzor".⁷⁰

66 Vasilj, 50.-51.

67 Ćorić, 9.

68 Vasilj, 51.

69 Nikić, *Prosvjetni rad*, 76.

70 V. Mikulić, Uspomene na Fra Didaka, u: *Fra Didak Buntić: "Spomenica o 60. obljetnici spasavanja gladne djece iz Hercegovine"*, 181.-182.

Na temelju svjedočanstava pojedinih kršćana za vjeru i ljubav ili pak revnijeg nasljedovanja Krista i vršenja kršćanskih kreposti u junačkom stupnju, "Crkva ih s osobitim osjećajem štuje i pobožno prosi pomoć njihova zagovora". Drugi vatikanski koncil uči da se "odnos putujuće Crkve prema tim izrazitim Kristovim sljedbenicima ne iscrpljuje u utjecanju u njihov zagovor nego da njihovo štovanje treba nama nešto poručiti, budući da nam u 'njima Bog sam govori'. Promatranje njihova života daje nam, prema riječima Sabora, 'novi poticaj da tražimo budući Grad', tj. Sabor gleda štovanje svetaca kao stalno dozivanje u pamet našeg eshatološkog određenja, ali dodaje da štovanjem svetaca 'učimo koji je najsigurniji put, po kojemu ćemo ... doći do savršenog jedinstva s Kristom."⁷¹

Više je puta spominjano među fra Didakovim učenicima i među njegovim štovateljima u Provinciji i narodu da bi bilo potrebno pokrenuti proces za kanonizaciju fra Didaka Buntića, kako bi on bio i službeno označen kao "najsigurniji put, po kojemu ćemo ... doći do savršenog jedinstva s Kristom." Budući da smo svjedoci učestalih beatifikacija i kanonizacija u Katoličkoj crkvi, potrebno je razmotriti slijed takva kanonskog postupka.

Kanonizacije osvjedočenjem mjesnih Crkava

Od svojih početaka Crkva poznaje čašćenje svetaca, osobito mučenika. Njihov kult nije bio utemeljen na kanonskom postupku, već na osvjedočenju pojedinih kršćanskih zajednica koje su iz viđenja ili iz spisa o mučeništvu bile osvjedočene da je dotični Kristov svjedok do smrti ostao vjeran svom krsnom posvećenju i da je Bog na zagovor dotičnoga svjedoka vjere izveo izvanredna djela uslišanja ili čudesnih ozdravljenja. Riječ je dakle o spontanom čašćenju mučenika za vjeru, koje je u početku crkvena vlast dopuštala bez većih ograničenja, osim ako bi se čašćenje odnosilo na krivovjerce ili otpadnike od prave vjere.

Kad se početkom 12. st. uveo običaj da se mjesne Crkve savjetuju s rimskim biskupom o proglašenju svetima pojedinih Kristovih vjernika, otvorila se rasprava, a potom i uvjerenje da samo papa može nekoga proglasiti svetim.

---

71 A. Starić, Štovanje svetaca prema drugom vatikanskom saboru – *Cultus sanctorum in documentis Concilii Vaticani Secundi*, u *Bogoslovska smotra, Štovanje Bogorodice i svetaca u našoj Crkvi danas*, godina XLIV., br. 1., Zagreb, 1974., 64.

Inocent IV. (1243.) to je ozakonio, i njemu se pripisuje prva definicija kanonizacije.⁷²

Taj nov način proglašivanja svetim bio je utemeljen na kritičkoj provjeri kandidatova života te svjedokâ. Tražila se provjera čudesa te zakletve svih koji su u postupcima sudjelovali.

Sve do 15. st. Crkva je poznavala jedinstveni postupak proglašenja svetim. U pravnom smislu još nije postojao pojam beatifikacije kao predstupanj kanonizacije. Uveden je početkom 15. st. Da bi se udovoljilo zahtjevima pojedinih redovničkih zajednica ili biskupija, koje su tražile odobrenje kulta za pojedinog Kristova vjernika, a prikupljeni su bili potrebni dokumenti, papa bi, imajući u vidu skoriju kanonizaciju, odobrio, razumije se uz posebne uvjete (samo za pojedina mjesta ili gradove, bez velikih svečanosti itd.), čašćenje i onih slugu i službenica Božjih koji još nisu bili proglašeni svetima.

Kad je papa Siksto V. 1588. utemeljio Kongregaciju bogoslužja, povjerio joj je i postupke za proglašenje svetima. Urban VIII. (17. st.) odredio je radikalne reforme glede postupaka beatifikacije i kanonizacije. Objavio ih je 1642.⁷³

Dakle, početkom 17. st. postupak beatifikacije postao je obvezan za sve kandidate za čast oltara i otada nitko, osim sv. Karla Boromejskoga, kanoniziranog 1610., nije proglašen svetim bez prethodnog postupka beatifikacije.

Prva svečana beatifikacija održana je 8. siječnja 1662. u bazilici sv. Petra u Vatikanu, kada je blaženim proglašen Franjo Saleški.

Sve odredbe i njihovo tumačenje koje su se kroz povijest Crkve odnosile na kanonske postupke beatifikacije i kanonizacije te njihovu aktualizaciju proglasio je papa Benedikt XIV. (1740.-1758.) u djelu *De Servorum Dei Beatificatione et Beatorum Canonizatione*. To je djelo imalo toliku važnost da je sintetizirano i uvršteno u Kanonski zakonik proglašen 1917.

Budući da je u Rim sa svih strana svijeta prispijevalo sve više zahtjeva za uvođenje kanonskih postupaka, Pavao VI. je odredbom *Sanctitas Clarior* (1969.) uznastojao olakšati postupke i dati im veću važnost u mjesnim Crkvama.⁷⁴

72 Usp. R. Rodrigo, *Manuale per istruire i processi di canonizzazione*, (dalje: Rodrigo) Roma, 1991., 14.-21.

73 Usp. F. Leone, *La prova documentale degli scritti nei processi di beatificazione e canonizzazione (studio storico-canonico)* (dalje: Leone), Marina di Minturno, 1989., 25.-42.; Veraja, F., *Le cause di Canonizzazione dei Santi*, Città del Vaticano (dalje: Veraja) 1992., 11.-13.; 51s.; Rodrigo, 21.

74 Usp. Veraja, 14s.; Rodrigo, 25.-26., 163.-179.

Suvremena praksa kanonskih postupaka beatifikacije i kanonizacije uređena je Apostolskom konstitucijom *Divinus perfectionis Magister*, koju je Ivan Pavao II. odobrio 23. siječnja 1983.⁷⁵

Prije početka postupka za beatifikaciju, onog mjesnog, koji se obavlja u biskupiji, za osobu koju se želi beatificirati biskupi moraju posebnu pozornost posvetiti utvrđivanju “glasa svetosti” kandidata za čast oltara. Naime, na osnovi “glasa svetosti” svecima se proglašivalo mnoge, pa su i pape samo na osnovi takvog osjećaja među vjernicima neku osobu uzdizali na oltar svetih.

Tim se dokumentom željelo uvesti strogu kritičku metodu kako u proučavanju samih spisa tako i u njihovu odabiru. Nova regulativa imala je cilj olakšati same postupke, htijući ih osloboditi nepotrebnih formalizama, a uvažavajući stručnost ljudi i vjerodostojnost dokumenata.

Za kanonski postupak da neki kršćanin bude promaknut na čast oltara potrebno je da je natprosječno krepoko živio i da je umro na glasu svetosti – to znači da je ta natprosječnost za njegova života i po činjenici same smrti (osobito u kazama mučenika) uočena i priznata u svijesti ljudi koji su dotičnoga kandidata poznavali. Kada, dakle, postoji takav glas svetosti za jednoga kršćanina, a nakon što je proteklo pet godina od njegove smrti i oko čijega se groba ljudi spontano okupljaju i njemu u svojim molitvama preporučuju, dijecezanski biskup imenuje postulatora, kojemu je dužnost proučiti život, djelovanje, glas o svetosti, vrline i mogući glas o mučeništvu, uočavajući važnost dotičnoga kandidata za čast oltara, ali i eventualne poteškoće koje bi iskrsnule bilo iz kandidatova života bilo iz njegovih spisa.⁷⁶

---

75 Usp. Leone, 183.-196., 201.-214.; Veraja, 38.-55.; 39.-94. Tim se dokumentom željelo uvesti strogu kritičku metodu kako u proučavanju samih spisa tako i u njihovu odabiru. Nova regulativa imala je cilj olakšati same postupke htijući ih osloboditi nepotrebnih formalizama, a uvažavajući stručnost ljudi i vjerodostojnost dokumenata.

76 Nakon što je postulator došao do sigurnosti da postoji utemeljen razlog za pokretanje kanonskoga postupka za beatifikaciju ili kanonizaciju, službenim pismom o tome obavještava kompetentnog biskupa, a to je biskup na čijem je području kandidat za čast oltara umro ili na čijem se području dogodilo čudo na zagovor pojedinog kandidata. Razumljivo je da se ispitivanje svjedoka može uz posebno dopuštenje mjesnih biskupa provesti i u drugim biskupijama.

Svojoj molbi postulator je dužan priložiti kritički napisan životopis dotičnoga kandidata, u kojem opisuje njegov život, djelovanje, vrline, mučeništvo, glas svetosti i eventualne poteškoće koje bi se mogle ispriječiti u samom kanonskom postupku. Postulator osim toga prilaže, ako postoje, sve do tada prikupljene pisane dokumente, npr. pisma, dnevnik,

Skupljanje dokaza – dokumenata i svjedočanstava – o svetosti života nekoga kandidata o njegovom eventualnom mučeništvu, o vjerojatnom čudu pripisanome njegovu zagovoru – sve se to treba ostvariti samo u najvišem interesu utvrđivanja istine, s osjetljivošću za što točniju primjenu zakonskih odredbi.

Papa Benedikt XVI. odobrio je 22. veljače 2007., a 17. svibnja 2007. potpisao, uputu pod nazivom *Sanctorum mater* ([Crkva] *Majka svetih*).⁷⁷ Dokument se sastoji od uvoda, 150 paragrafa i dodatka od 15 točaka o kanonskom prepoznavanju smrtnih ostataka slugu i službenica Božjih. Nije riječ o dokumentu koji bi bio potpuna novost u kanonskoj regulativi, već o primjenjivanju crkvenih odredbi u postupcima, osobito biskupijskim, gledom na glas svetosti, čudo koje se na zagovor kandidata dogodilo ili o mučeništvu slugu i službenica Božjih, koji su slobodno i svjesno dali život svjedočeći vjernost Kristu, evanđelju i Crkvi. Baš na tom području potrebna je nepobitna raspoloživost za mučeništvo i prihvaćanje sa strane žrtve, ali isto tako dokazana mržnja progonitelja. Kada bi nedostajala ova značajka, ne bi bilo mučeništva. Naime, mučenik biva ubijen iz mržnje prema vjeri i svojom smrću daje vrhunsko svjedočanstvo Kristu i istini.

Za kanonski postupak proglašenja svetim presudan je “glas svetosti”, a to je rašireno mišljenje među vjernicima o neporočnom i po evanđelju uređenom životu sluge Božjega, koji je kršćanske vrline živio ne osrednje, nego u junačkom, nadnaravnom stupnju.

Glas svetosti mora biti spontan, ne umjetno promican ili podržavan. Mora biti trajan, neprekinut, raširen među vjerodostojnim osobama, koje su djelatan dio naroda Božjega.”⁷⁸

Kad biskup primi dokumentaciju koju mu je prosljeđio postulator, savjetuje se s biskupskom konferencijom o obrazloženosti kauze koju želi otpočeti. Nakon toga povjера to dvojici ili više cenzora teologa, koji odvojeno jedan od drugoga proučavaju povjerene spise i o njima daju svoj sud, naznačujući eventualne zablude s obzirom na vjeru i moral. Premda se u dokumentu o tome ne govori izričito, ipak je već u tom dijelu postupka najbolje provjeriti i neizdane spise kandidata.

---

okružnice, propovijedi, kao i popis svjedoka čija bi vjerodostojnost pridonijela bilo potvrdi bilo nijekanju svega onoga što se odnosi na glas svetosti dotičnoga kandidata.

77 Congregatio de Causis Sanctorum, *Sanctorum Mater*, u: *Acta Apostolicae Sedis* (dalje: *Sanctorum Mater*), Città del Vaticano, sv. 99 (2007.), 465.-529.

78 *Sanctorum Mater*, čl. 4, § 2; čl. 5, § 1.; čl. 7, §§ 1. i 2.

Kad se biskup uvjerio u rezultate teološke komisije, odlučuje hoće li nastaviti istraživanja glede kanonskoga postupka. Ako odluči otvoriti kanonski postupak, izvještiti će o tome Kongregaciju za kauze svetaca, dostavljajući joj izvješće o životu kandidata i važnosti njegove kauze za život Crkve, tražeći dopuštenje (“Nihil obstat”) za početak samog postupka. Svojem će izvješću priložiti:

1. kratak životopis sluge Božjega ili službenice Božje
2. obrazloženje o aktualnosti i svrsishodnosti kauze
3. popis spisa koje je prikupio
4. prosudbe teologa cenzora o spisima kandidata
5. popis prikupljenih dokumenata
6. popis mogućih svjedoka.

Nakon što je Kongregacija za kauze svetaca o svrsishodnosti uvođenja zamoljene kauze konzultirala Kongregaciju za nauk vjere i druge ustanove Svete Stolice, dat će odobrenje za otvaranje biskupijskog postupka u kauzi proglašenja blaženim dotičnoga kandidata. U međuvremenu biskup će zadužiti promicatelje pravde ili kojeg drugog svećenika da na temelju prikupljene dokumentacije sastave upitnike o životu i glasu svetosti određenog sluge Božjega.

Redovito ti upitnici obuhvaćaju sljedeće:

1. opis osobe svjedoka
2. poznavanje kandidatova života
3. poznavanje okolnosti njegove smrti
4. vrline
5. stupanj kreposti
6. mučeništvo
7. moguće izvanredne darove
8. glas svetosti
9. neslužbenost kulta
10. milosti primljene na zagovor sluge Božjega.

Razumljivo je da će članovi Crkvenoga suda kojemu će biti povjereno ispitivanje svjedoka, kao i sami svjedoci, položiti zakletve prije samog postupka, odnosno svjedočenja s obrazloženjem da će vršiti sve ono što od njih traži kanonski zakonik i govoriti svu istinu, kao i na završetku obavljena posla zakletvu da su ga izvršili savjesno i vjerdostojno.

Upitnik o životu pojedinih kandidata za čast oltara ovisit će o tome je li riječ o vjerniku laiku, svećeniku, re-

dovniku ili redovnici, biskupu ili kardinalu. U svakom slučaju trebat će provjeriti stupanj teoloških vrlina, tj. da je iznadprosječno, u junačkom stupnju živio kreposti vjere, nade i ljubavi prema Bogu i bližnjemu, kao i stožerne kreposti: razboritost, pravednost prema Bogu i ljudima, jakost i umjerenost, kao i njima pridružene kreposti: siromaštvo, poslušnost, čistoća, poniznost. Sam upitnik bit će tako sastavljen da će se iz svjedočanstava svjedoka moći jasno razabrati radi li se o krepostima življenima u herojskom stupnju, je li dotični kandidat posjedovao nadnaravne darove, te stupanj glasa svetosti za njegova života, prigodom smrti i poslije smrti.

Kad završi biskupijsko ispitivanje, biskup sve dokumente šalje u Rim, Kongregaciji za kauze svetaca. Kad svi spisi prispiju u Rim, u Kongregaciji za kauze svetaca provjerava se njihova autentičnost te valjanost biskupijskog postupka prema kanonskim normama. Kad se to utvrdi, Kongregacija imenuje relatora koji u suradnji s rimskim postulatorom i drugim suradnicima izrađuje tzv. poziciju, koja ukratko sažima sva svjedočanstva i dokumente predajući kandidata za čast oltara tako da bi promicatelj vjere (tzv. "đavlov" odvjetnik) nakon proučavanja spisa mogao steći valjan sud glede herojskog stupnja vrlina ili mučeništva pojedinog sluge Božjega.

Na sličan način vrši se, najprije u biskupijama a potom u Rimu, postupak za utvrđivanje čuda koje se pripisuju pojedinom sluzi Božjemu ili blaženiku.

ZAKLJUČAK

Proučavanje života fra Didaka Buntića dovodi do zaključka da je on izvršio značajna djela. Mnoga su ga od njih nadživjela i njega samoga nad mnoge nadvisila. Nakon proučavanja dostupnih dokumenata, a na postavljeno pitanje: "Jesu li ga ta djela i u nebo uzdigla?", nije za sada moguće potvrdno odgovoriti.

Velika i izvorno evandeoska ideja svjedočenja za Krista, danas nakon 2. vatikanskog sabora živo aktualizirana, u fra Didakovu je srcu gorjela kao plamen. Dobro je izriču ove njegove riječi: "Neka braća nastoje da se pokažu službenicima dobrih djela u nauči, čistoći, u dostojanstvu – da su besprijekorni – da se protivnik zasrami ne imajući ništa zla o nama reći, živeći ozbiljno, pravedno i pobožno, ne vrijeđajući nikoga da se služba naša ne kori; živjeti sa svakim u miru, nikoga ozlijediti."⁷⁹

Budući da proučeni spisi i svjedočanstva omogućuju značajan, ali ne cjelovit pogled na fra Didakovu duhovnu baštinu i duhovnu veličinu, a za beatifikaciju je od presudne važnosti “fama sanctitatis”, glas svetosti te neosporavan i u svemu natprosječan kršćanski život, nužno je prikupiti sve dokumente koji mogu pridonijeti širem i dubljem uvidu u duhovni značaj Didakove osobnosti i opravdanost postupka mogućega njegova uzdizanja na čast oltara.

Ovdje proučena i predočena dokumentacija upućuje na zaključak da je fra Didak Buntić, kao Kristov učenik, vjerno i hrabro unosio svjetlo evanđelja u svakodnevni život, osobito u njegove prigode gdje je bilo povrijeđeno ili omalovažavano pravo ljudske osobe. Osobito je riječ o pravu na život, na vjeru, rad i pismenost. No, tek nakon što se prikupe sve njegove bilješke, pisma, dnevnici i propovijedi, objavljeni članci i nagovori te svjedočanstva njegovih suvremenika i osobni dokumenti, moći će se doći do cjelovitijeg saznanja o dinamici i plodovima evanđeoske snage koja je napajala njegovu dušu. Ta je snaga prepoznatljiva po “glasu svetosti” po kojemu nam se približava Krist u slavi i svjedočanstvu svojih izabranika.

A to nam svjedočanstvo, po učenju Crkve, jamči svetost onih, “koji su vjerno slijedili Krista” i po kojima “dobivamo novi poticaj za doći do savršenog jedinstva s Kristom”.⁸⁰ Bit će mi drago ako fra Didak i službeno bude prepoznat među njima.

LITERATURA I IZVORI

BAJSIĆ, V. (1974.), Osjećaj za čudo i čudesno kao sastavni dio štovanja svetaca – Sensus miraculorum ac mirabilium in cultu sanctorum, *Bogoslovska smotra*, Štovanje Bogorodice i svetaca u našoj Crkvi danas, XLIV (1).

Congregatio de Causis Sanctorum, *Sanctorum Mater* (2007.), *Acta Apostolicae Sedis*, Citta del Vaticano, sv. 99.

ĆORIĆ, D. (ur.) (1978.), *Fra Didak Buntić – Spomenica o 60. obljetnici spasavanja gladne djece iz Hercegovine*, Zagreb-Mostar.

KNEZOVIĆ, O. (1938.), *Život i rad fra Didaka Buntića*, Zagreb.

KRESINA, A. (1974.), Biblijski korijeni hagiologije i hagiodule – Fundamenta biblica hagiologiae ac hagiodule, *Bogoslovska smotra*, XLIV (1).

KUNČIĆ, J. (1974.), Hagiodule u privatnom i javnom životu (Hagiologia in vita privata ac publica), *Bogoslovska smotra*, XLIV (1).

LEMEŠEV, P. (1972.), Otkrivena spomen-ploča fra Didaku Buntiću, *Naša ognjišća*, 2.

LEONE, F. (1989.), *La prova documentale degli scritti nei processi di beatificazione e canonizzazione (studio storico – canonico)*, Marina di Minturno.

LLABRÉS, P. (1994.), Il culto ai sancti, u: Borobio, D. (pripremio), *La celebrazione nella chiesa*, sv. 3., Ritmi e tempi della celebrazione, Torino.

Lumen Gentium, Dokumenti drugog vatikanskog sabora, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1970.

NIKIĆ, A. (1971.), Divna li čovjeka, *Kršni zavičaj*, 3.

RASPUDIĆ, G. (1969.), *Fra Didak Buntić*, *Hrvatski kalendar*, 26.

RODRIGO, R. (1991.), *Manuale per istruire i processi di canonizzazione*, Rim.

SANT' AGOSTINO (1985.), *In Iohannis evangelium tractatus*, *Nuova Biblioteca Agostiniana*, 2. izdanje, Rim.

STARIĆ, A. (1974.), Štovanje svetaca prema drugom vatikanskom saboru – Cultus sanctorum in documentis Concilii Vaticani Secundi, *Bogoslovska smotra*, XLIV (1).

SVETI JERONIM, Eithaphium sanctae Paulae (Ep 108), XXXI, 1., *Patrologia Latina*, 22.

ŠAKOTA, M. (2008.), *Fra Didak Buntić prosvjetitelj hercegovačkog puka*, Mostar.

Tekstovi iz Svetog pisma navedeni su prema Jeruzalemskoj Bibliji, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 2001.

VERAJA, F. (1992.), *Le cause di Canonizzazione dei Santi*, Città del Vaticano.